

VAKIF HAFTASI MÜNASEBETİYLE

Bu yıl 9-15 Mayıs arası 28. Vakıf Haftası'dır. Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından Konya, Aksaray ve Karaman'da pek çok etkinliğin yapılacağı bir program harlinmiş. Hafta ile ilgili davetiyenin arka kapağın içine, pek çok vakfiye namerlerde yer alan birer dua ve beddua örneği konulmuş. Bu çeşit dua ve beddua örneklerine pek çok vakfiye namerlerde rastlamak mümkündür. Günümüz Türkçesi ile verilen Dua şöyle:

"Her kim vakıflarımın bekasına (yaşamasına) özen, gelirlerinin artırılmasına itina gösterirse bağışlayıcı olan Allah'ın huzurunda ameli güzel ve makbul olup mükâfatı sayılamayacak kadar çok olsun. Her kimse dünyaya üzüntülerinden korunsun ve muhafaza edilsin. (Sultan Süleyman vakfiyesinden)"

Beddua da şöyle:

"Allah ve ahiret gününe inanan güzel ve temiz olan Hz. Peygamberi tasdik eden, küçük veya her hangi bir kimseye, bu vakfı değiştirmek, bozmak, nakletmek, eksiltmek, başka bir hale getirerek işletmek, iptal etmek, işlemez hale getirmek, ihmal etmek ve tebdil etmek helâl olmaz. Kim

Mehmet Ali UZ

onun şartlarından her hangi bir kaideyi, bozuk bir yorum ve geçersiz şekil ve yöntemle değiştirilmesi için uğraşırsa, kast ederse haramı üstlenmiş, günaha girmiş olup, cezaya durdukları gün Allah onların hesabını görsün. Malik onların isteklisi, zebaniler denetçisi ve cehennem onun nasibi olsun Zira

Allah'ın hesabı hızlıdır. Kim bunu işittikten sonra onu değiştirirse onun günahı değiştirenler üzerindedir."

Vakıftan kurtuluş yoktur. Bu sebeple tarih boyu Müslümanlar vakıf müesseselerinin kurulması ve güçlenmesi için büyük çaba sarf etmişler, vakıf mal almak, satmak ve vakıflara zarar vermekten şiddetle kaçınmışlardır. Hâlâ bu hassasiyette olan insanlarımız bir hayli çoktur. Halk arasında vakıf malın aileye hayır getirmeyeceği inancı hâkimdir. Bu inatça olan insanlar, Bir gayrimenkul alacaklarında bunun her hangi bir vakıfla ilişkisinin olup olmadığını araştırır.

Çeşitli sebeplerle Osmanlı'nın son dönemlerinden başlamak üzere, özellikle Cumhuriyet'ten itibaren vakıflar büyük zarara uğratılmış, vakıf mallar adeta kapanın elinde kalmıştır.

Türkiye’de pek çok il ve ilçede resmen pek çok cami, mescit, mescit arsası, tekke arsası, medrese ve türbe satılmıştır. 1926-1972 yılları arasında Konya’da, 7 mescit, 7 mescit arsası, 13 tekke, 4 tekke arsası ve bir tenişlik olmak üzere 32 parça vakıf taşınmazın satışı yapılmıştır. (1)

Her mahalle ve pek çok köyde kurulan avarız vakıflarına ait taşınmaz vakıflar, Belediyeler Kanunu ile belediyelere devredilmiş, bunların pek çoğu belediyeler tarafından satılmıştır. Bir zamanlar Konya’da birkaç türbe dışında, Selçuklu döneminden intikal eden bütün türbeler, çevresindeki arsaları ile birlikte özel şahıslara satılmıştır. İbrahim Hakkı Konyalı Şekerfuruş Türbesi, satın alan şahıs tarafından bilerek nasıl yıkıldığını uzun uzun anlatır. (2)

Bir süre önce Sahibata Caddesi üzerindeki Misk- i Emir Tekke, Türbe, Mescit ve Kabristanı’nın önce yıkılıp sonra yerlerinin nasıl parsellenerek satıldığını geçenlerde *Akademik Sayfalar*’ımızda anlatmıştık. Şimdi bunların üzerinde iş yerleri var. Konya’daki bütün Osmanlı dönemi medresesi, bir kaç dışında, özel şahısların elinde iş yeri veya mesken olarak kullanılmaktadır. Eski kabristan yerleri de öyle.

Araştırmalarımız sırasında pek çok vakıf taşınmazın, bazı meşhur hoca ve hoca çocukları tarafından satın alındığını, hatta bazılarının gasp edildiğini göreyerek hayretler içerisinde kalıyoruz.

Kadim bir müessese olarak vakıf konusuna daha derinlemesine inmek gerekir. Bizim Türk İslam medeniyetinin diğer bir adı da “Vakıf Medeniyeti”dir

Biz daima Hak için, halka hizmeti gaye edinen, asırlarca üç kıtaya medeniyet mührünü vuran yüce bir milletin çocuklarıyız. Atalarımız,”**Komşusu aç iken, tok uyuyan bizden değildir.**” bu yuratan yüce Peygamberimizin emirleri doğrultusunda, din, dil ve ırk ayrımı yapılmadan insanlığa hizmeti gaye edinmiş, payidar olmanın temelini kılıçta değil, hizmette ve adalette görmüş, bu sebeple de üç kıtada hükümler olma bah-

tiyarlığına ermiştir.

İnsanlık tarihi incelendiğinde başkalarına yardım etmenin insanlık tarihi kadar eski olduğunu müşahade ediyor, ilk vakıfların dini olarak başladığını ve zamanla gayesinin cemiyet hayatının tamamını kapsadığını, hattâ bunun pek çok canlıyı içine aldığını görüyoruz.

İslâm’da ilk vakıf olayları, “**Sevdiğinizi şeylerden infak etmedikçe iyiliğe erişemezsiniz.**” (Ali İmran/Ayet 92) ayet-i kerimesinin inzalından sonra hızlanmış, zamanla diğer pek çok ayet-i kerime ve hadis-i şerif ile Müslümanlar hayra teşvik edilmişlerdir.

Hz. Peygamber’in: “**İnsanların hayırlısı, başkalarına hayrı dokunandır.**”, “**İnsanoğlu öldüğü zaman, amel defteri kapanır. Ancak üç sınıfkı bundan müstesnadır. Bunlar; Sadaka-i cariye (devam eden hayır), kendisinden faydalanılan ilim ve kendisine dua eden hayırlı evlâttır.**” hadisleri İslâm âleminde hayır işlerinin yaygınlaşmasına vesile olmuştur. İslâm âlimleri, Sadaka-i cariyeyi vakıf eserleri olarak yorumlamışlardır.

Böylece İslâm, köklü ve devamlı olacak vakıf müessesesinin meşalesini yakmış, bunun ilk örneklerini HZ. Peygamber ve ashâbı vermiş, sırasıyla Emeniler ve Abbasiler dönemlerinde gelişmiş ve bu büyük hayır müessesesini sistemleştirmek, konusunu akıl almaz boyutlara ulaştırmak ve bütün canlıları içine alabilecek şekilde genişletmek Selçuklu ve Osmanlı Türklerine nasıp olmuştur.

İslâm’da ilk vakıf Hz. Peygamber Efendimiz tarafından, Medine-i Münevvere’de yedi adet hurma bahçesini beklenmedik olaylar ve ordunun ihtiyaçları için, Fedek hurmalığını, ihtiyaç sahibi yolcular için, Hayber hurmalığının üçte ikisini de Müslümanların ihtiyacı için kurulmuştur.

Arapça bir kelime olarak **vakıf** lügatte, “**Durdurmak, sabit kılmak, bir şeyin devamını sağlamak**” manalarına ifade eder. Çoğulu evkaftır. İstilahça ve İslâm fihhında ise çeşitli tarifleri yapı-

mıştır. Bunlardan bir tarif şöyledir: “**Bir mülkün menfaatini halka tahsis edip, aynını Allah’ın mülkü hükmünde olarak temlik ve temellükten müebbeden menetmektir.**” İslâm hukukunda vakfın daha pek çok tarifi yapılmış ve vakıfla ilgili pek çok tabir vakıf hukuku ile ilgili eserlerde yer almıştır.

Vakfı daha açık ve geniş bir şekilde şöyle de tarif edebiliriz: “**Vakıf, bir kimşenin taşınır veya taşınmaz mallarını hür iradesiyle, şahsi mülkiyetinden çıkarak, hayır ve hasanat gayesiyle, yine kendisinin tespit edeceği şart ve hizmetlerin yerine getirilmesi için, ebedi olarak tahsis etmesidir.**” (3)

İslâm hukukunda vakıfla ilgili olarak vakfın sahih olabilmesi için 14 şart tespit edildiği gibi, vakıfta Allah’a yakınlık gayesinin de bulunması şartı mutlaka aranmıştır.

Malını vakfeden kişiye vâkıf, **vakfın** hangi şartlarda yürütüleceğini tespit eden yazılı belgeye **vakfiye** veya **vakıf senedi**, vakfedilen şeye **mevkuf**, vakıf işlerini yürütecek olan kimseye de **müteveli** denir. Tarih boyu vakfedenin şartı, Allah ve Peygamber’in emri gibi, telâkki edilmiş ve bu yüzden de vakıf şartlarının uygulanmasında son derece titiz davranılmıştır. Vakıf mülklerin alınıp satılmasına gayret gösterilmiş, hattâ Celâli eşkiyaları bile vakıflara dokunmamışlardır. Son yüzyılda Celâli eşkiyasına rahmet okutacak eşkiyalar türememiş olmasaydı günümüze daha çok vakıf ve vakıf eserin intikal edeceği muhakkaktı.

Şu tespit de son derece önemlidir. Tarih boyu Karamanoğlu, Selçuklu’ya, Osmanlı her ikisine düşmanlık beslemiş, âdeta izlerini silmek istemiştir. Gerçekten Karamanoğlu Osmanlı’yı çok uğraştırmıştır. Fakat vakıf müessesesi, bütün bu dönemlere ait eserlerin günümüze kadar yaşamasına ve intikaline imkân vermiştir. Cumhuriyet Döneminde ise, pek çok vakıf ve vakıf eser talan edilmiş, cami, medrese, zaviye ve türbelere varıncaya kadar pek çok tarihi eser, özel mülkiyete geçirilmiştir. 1935-1951 yılları arasında da pek çok cami ve mescide ar-

sası, Bakanlar Kurulu Kararı ile gazetele-re ilânlar verilerek satılmıştır.(1)

Âdet olduğu üzere vakfiyeler, Allah’a Hamd ü sena ile başlar. Hz Peygamber’e salât ve selâm ile, yapılan hayırların sevabından bahseden âyet ve hadis-i şeriflerle devam eder. Daha sonra, vakıf şartları ile vakfı idare edecek müteveli ve şahitlerin açık hüviyetleri, gayr-i menkulün bulunduğu yer ve hudutları, hizmet ehlinin vasıfları yazılır. Bundan sonra da, vakıf şartlarına riayet etmeyen, vakfa ihanet eden, vakıf gelirlerini şahsi ihtiyaçlarında kullananlara beddua ile son bulur. En altına vakfın kurulduğu tarih ve şahitlerin adı yazılır. Kadı’nın tasdiki ile vakfiye resmîyet kazanmış olur.

İşte bu yüzden asırlar boyu vakıflar alınıp satılmamış ve gayesinin değiştirilmemesi için azami gayret sarf edilmiştir. Eskiden vakfa bulaşanın ayağına taş değse bundan bilinirdi.

18. Yüzyılda, Osmanlı topraklarında vakıflar zirvede olup bu dönemde vakıf gelirleri, devlet gelirlerinin emen hemen yarısına eşittir. Devlet görevlerinin, sağlık, eğitim ve sosyal yardım gibi, büyük bir bölümünü vakıflar üstlenmiştir. Böylece devletin yükü azalmış refah Seviyesi yükselmiş, vakıflar sayesinde beldeler mamur, yollar emniyetli ve rahat, yoksullar, Yokluk ve gelecek endişesinden uzak, hastalar bakımlı hâle gelmiştir. İnsanlar Müslim, gayr-i Müslim herkes mesuttur.

Bugün Balkanlar, Doğu Avrupa’nın büyük bir bölümü, Ortadoğu ve Bütün Kuzey Afrika, kaybettiği bu saadeti aramaktadır.

Vakıflar aynı zamanda, devlet-millet kaynaşmasının da en güzel örneklerinden birisini teşkil eder. Sultanlar başta olmak üzere, devlet büyükleri büyük hayır müesseseleri oluşturmuşlardır. Vereceğimiz örneklerden de anlaşılacağı üzere, tarihte hiçbir devlet, hiçbir millet böyle bir müessese kuramamıştır. Bundan sonra da kurması mümkün değildir.

İnsanlık tarihinin en güzel yardımlaşma örneklerini vakıflar vermiş, el atma-

diği ve düşünmediği konu kalmamış gibidir. Müesseselerinin derinlemesine incelendiğinde hayran kalmamak mümkün değildir.

Vakıf eserleri sadece vakıf olarak değil, hemen hemen büyük bir bölümünün sanat şaheseri olarak yapılmasına da büyük itina gösterilmiştir. Vakıf eserlerin, ebediyen ayakta kalabilmeleri için de bunlara yine birtakım gelir getiren zengin vakıflar bağışlanmıştır. Konya'da, Sahip-Ata, İnce Minare, Karatay Medreseleri ve İplikçi Camii, bunun en güzel örneklerini teşkil eder. Hepsi de 7-8 asırdan beri ayakta kalabilmişlerdir.

Başlıca Vakıf Konuları

Vakıflar genellikle konularına göre şöyle bir tasnife tabi tutulabilirler:

1- Dini hizmetlerin ifası için yapılan vakıflar: Camiler, mescitler, tekkeler, zaviyeler, namazgâhlar, Kur'an-ı Kerim ve cüz vakıfları vs.

2- Eğitim, öğretim ve kültür faaliyetleri için yapılan vakıflar: Medreseler, mektepler, kütüphaneler, dâruhadisler ve dâruhuffazlar vs.

3- İktisadî hayatla ilgili yapılan vakıflar: Çarşılar, bedestenler, hanlar, dükkânlar ve çeşitli külliyeler vs.

4- Sosyal ve sağlıkla ilgili vakıflar: Hastaneler, dâruşşifalar, bimarhaneler, kervansaraylar vs.

5- Su tesisleri ile ilgili vakıflar: Çeşmeler, sarnıçlar, sebiller, şadırvanlar, kemerler, suyolları, su depoları, bentler vs.

6- Birçok canlı ve umumi menfaatler için kurulan vakıflar: Hanlar, yollar, köprüler, kervan-saraylar, kabristanlar, zayıf ve hasta hayvanlar için otlaklar, meralar, çayırlar, göçmen kuşlar için barınaklar, kuş evleri, ramazan ve diğer mukaddes gün ve gecelerde dağıtılmak üzere şerbet, bal şerbeti, süt, sıcak günlerde soğuk su, hurma ve zeytin dağıtılması, kimsesiz ve fakir kızlar için, çeyiz temini, öğrencilerin tıraş ve hamam paraları, sokak köpekleri için ekmek tahsisleri, yollarda pisliklerin üzerinin örtülmesi için üzerlerine kireç ve kül dökülmesi, hatta hizmetkârların çalıştıkları evlerde

kırdıkları eşya yüzünden azarlanmalarını için vakıflar tesis edilmiştir. Vakıfların tamamını saymak mümkün değildir. Hatim indirilmesi, aşır okunması gibi, ibadete taalluk eden daha nice vakıf konusu vardır.

7- Güvenlik için kurulan vakıflar da vardır. Kale, istihkâm, askere silah ve elbise, donanmaya yardım, okçu ve güreş meydanı tesisi için vakıflar da kurulmuştur.

Osmanlı'da çok büyük sosyal yardım müesseselerinden birisi de imaretlerdir. İmaretlerde yoksullar ve yolcular yanında muhtaç olmayanların da yemek yediği görülmüştür. Bu hiç bir zaman garipsenmemiş, bilâkis sevap sayılmıştır.

Vakıfların içtimaî hayattaki tesirleri sayılamayacak kadar büyüktür. Devletin ve milletin güçlü zamanlarında vakıflara yeni yeni vakıflar katılırken, milletin buhranlı dönemlerinde, buhranlar vakıflar sayesinde daha kolay ve çabuk atlatılmasına ve toplumun ayakta kalmasına vesile olmuştur.

Batı, Eski ve Orta Çağlar'da akıl hastalarını acımasızca öldürürken, Türk ve İslâm ülkelerinde akıl hastalarının en modern usullerle tedavileri yapılmıştır.

Selçuklu ve Osmanlı'nın hâkim olduğu topraklardan vakıfları kaldırırsanız o, Türk-İslâm medeniyetinden eser kalmaz. İşte bu bakımdan, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetine, vakıf medeniyeti de denilmiştir ki, bu tespit son derece doğru ve yerindedir. Hanları, hamamları, kervansarayları, köprüleri, Karatay ve İnce minareleri, Süleymaniye ve Selimiye'leri yok sayın bu medeniyetten geriye ne kalır?

Vakıf Haftası'nın hayırlara vesile olmasını diliyor, yetkililere başarılar diliyorum.

DIPNOTLAR

- 1) Nazif Öztürk, Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi, 1995, s. 490.
- (2) İbrahim Hakki Konyalı, Konya Tarihi, Konya, 1964, s. 391, 742.
- (3) Ömer Nasuhi Bilmen, Hukuk-ı İslamiye ve İstilahat-ı Fıkhiyye Kamusu, İstanbul, 1952, C. 4, s. 155, 165, 174, 183.

SİZ HIÇ 'MEVLÂNA' İLE KONUŞTUNUZ MU?

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

Sakin, “Hocam, bu da sorulur mu? 738 yıl önce dünyamızdan göçen, Hakk’a yürüyen birisiyle nasıl konuşulur?” demeyiniz. Ben konuştum. Biraz Mevlâna bilgisi olanlar hatırlayacaklardır. 60 yıl kadar önce Necla Çarpan adlı bir hanım da Mevlâna ile konuşmuş veya Mevlâna ona hitap etmiş, o da durmadan yazmış ve onları da yayımlamıştı.

“Hocam yoksa sizinki de mi böyle oldu?” diyebilirsiniz de. Ben: “Hayır, öyle olmadı; ben fiilen yüz yüze gelerek Mevlâna ile konuştum.” diyeceğim. Bu sefer de kendileriyle rüya âleminde görüştüğümü sanacaksınız. Vallahi değil, uyanıkken konuştum.

Bazı illerimizde bazı adların çocuklara sıkça konulduğunu bilirsiniz. Mesela, Tokat ve Sivas’ta Ahmet Duran, Kahramanmaraş’ta Ökkeş, Şanlıurfa’da Şeyhmus adlarının sık sık konulduğunu hatırlarsınız. Bir de Nurullah, Carullah gibi adlar var; hatırlayınız bakalım bu adlar hangi illerimizde konulur? Ya biz Konyalılar hangi adı veya adları başka illere göre daha fazla koyarız? Hemen hepimizin aklına Celaleddin adı geliverecektir. Doğru fakat eksik. Türkiye’de en fazla Celaleddin adı Konya’da konuluyor; ama oran sanıldığı kadar yüksek değildir. Bir Ahmet Duran’la bir Şeyhmus’la kıyaslanamaz.

Son yıllardaki, bizim “ad koyma bilginliği” diye adlandırdığımız moda uyarak oralarda da “artistik”, “karizmatik”, “eşsiz” adları kıyaslayanlar arttı ise, mesela Sivaslılar da dizi filmlerdeki oyuncuların ve karakterlerin etkisinde kalarak “Sıla”, “Elif” adlarına veya futbolcu Arda’nın adına yükselmişlerse Ahmet Duran’ların sayısı azalmış olabilir!

Gelelim, benim Mevlâna ile konuşmama...

Tam on yıl oluyor; o ünlü Marmara Depremi’nin olduğu yazın başında Mersin’in (O zamanki adı İçel idi) Erdemli (onun da adı Erdem ili idi) ilçesinin Tömük (bizim Tömek’in kardeşi) beldesinde bir siteden bir dairecik almıştık.

Sitemiz, beldenin en eski, en sağlam ve en geniş alanına yayılmış sitesi idi. Emekli olduktan sonra, gençliğimizde yapamadığımız tatillerin acısını çıkarırcasına yılda üç dört ay Erdemlili oluyoruz. Ama ben oyunbozanlık edip ara sıra Konya’mıza dönüyorum. Kâh düğünlere katılıyorum, kâh kitaplarımın basım işleriyle ilgileniyorum, vb. Bu yıl da üç defa “Yaz Konyalı” oldum.

Tabii her yolculuk bir yol arkadaşı demek. Genelde sıra komşularıyla pek konuşmam; çünkü gazetem vardır, dergim vardır; onları okuyacağım. Ancak 2007’nin Ağus-

tosundaki yolculuğumda yanıma 30-40 yaşlarında bir delikanlı oturdu. O yaşlardakiler belki “delikanlı” diye anılmazlar, ama bana göre delikanlı idi. Konuşkan biri idi de. Mut’a kadar gidecekmış. “Eh oraya kadar olmasa bile bir süre konuşuruz” diye düşünerek lafa giriştik.

Limon üreticisi, toplayıcısı ve satıcısı imiş. Limonlar, Peri Bacaları diyarında yer altı ortamlarında korunmuştu filan.

Bilirsiniz, böyle zamanlarda ‘Nerelisin?’den başlanır, ardından, işinden devam edilir. Bizim yol arkadaşımız Erdemlili imiş, oranın iyi ürün elde edip toplayıp satanlardanmış.

Böyle ortamlarda profesör olduğumu filan söylemem. Hemen benim, etibba’dan olduğumuzu sanıp önce kendi şikâyetlerinden, sonra da yakınlarınınkinden başlayarak sözlü reçete isteyeceklerdir. ‘Edebiyat öğretmeniym’ daha zevkli geliyor... Doğrusu da bu... Aslımızı inkâr edecek değiliz ya...

Arkadaşım benim Konyalı olduğumu öğrenince hemen adını söyleyiverdi. **Mevlana**. Evet, basbayağı Mevlana... O da bizlerin inanmayacağına tahmin ettiği için hemen gömlek cebine sarıldı. Nüfus cüzdanını çıkarıp elime tutuşturdu. Evet, resmen Mevlana! Yaşım neredeyse 70’e yaklaşıyordu, adı Mevlâna olan birine rastlamamıştım. Meğer ben 10-15 dakikadır Mevlâna ile konuşuyormuşum da haberim yokmuş!

Siz hiç adı Mevlâna olan bir Konyalıyla karşılaştınız mı veya tanıştınız mı?

Mevlana’nın ailesi Konyalı değilmiş; ama **Mevlâna**’yı çok seven dedesi torununa bu adı koyuvermiş.

Birkaç yıl önce Türk Dil Kurumunda ‘Ad Bilimi Çalışma Grubu’nda görevliyken ne adlarla karşılaşmıştık bir bilerseniz. Sadece ikisini söylesem yeterli olacak. **Saddam Hüseyin, Fidel Kastro**. Tabi bu uygulama bizde de çok yaygın... İnsanımız sevdiklerini daha onların sağlıklarında bazen de ölümlerinden sonra bu tür adları çocuklarında veya torunlarında yaşatmak isterler. İşte birkaç örnek. **Mustafa Kemal, Osman Bölükbaşı, Alparslan Türkeş, Bülent Ecevit**, vb. daha sağlıklarında adaşlarıyla dünyamızı paylaşmışlardı. Ölümünden sonra adı ve soyadı en çok konulan devlet adamı ise **Adnan Menderes** idi. **Recep Tayyip Erdoğan** da sağlığında yüzlerce adaşı olan (R.T., R.T.E.) devlet adamlarımızın başında gelmektedir.

Bu yazıyı kaleme aldığım günkü gazetelerdeki bir haber de benim bu tür bir konuya eğilmeme yol açtı. (4 Eylül 2009)

Bursa kaynaklı bir araştırma, Anadolu Ajansı aracılığıyla dağıtılınca İstanbul gazeteleri ile Konya gazeteleri bu haberi okuyucularına taşıdılar. Haberde; **Abdullah Gül, Recep Tayyip Erdoğan, Deniz Baykal** ve **Devlet Bahçeli** ad ve soyadlarının kaç kişide olduğu sayısal olarak veriliyordu. Bu dört devlet adamından ikisinin soyadı daha sık kullanılıyor: **Gül** ve **Erdoğan**. **Baykal** soyadı ise daha az. Devlet Bey siyaset sahnesine atılınca kadar **Bahçeli** soyadı pek duyulmamıştı. Nitekim Cumhurbaşkanımızın 147, Başbakanımızın 76, ana muhalefet liderinin 86 adı ve soyadı ortak adaşı varken ikinci bir Devlet Bahçeli’ye rastlanılmamıştır.

İsterseniz ikinci Mevlana’ya geçmeden biraz da tarih ve edebiyat

sayfalarından birkaç ünlü büyüğümüze selam verelim. **Alpertonga, İstemi, Bumin, Dede Korkut, Fuzulî, Bakî, Nedim, Yahya Kemal, Ahmet Haşim**, vb.

“Oduncunun gözü om(u)cada olur diyor atalarımız. Eh biz de ad bilimi araştırmacı olarak gözümüzü ilgi çekici ad ve soyadlarından haberlerde yer alan bu adlardan uzak tutamıyoruz. İşte size gözümüze takılan bir om(u)ca:

Haberin başlığı “Çay insanların yol arkadaşıdır” (Haber Türk, 23 Ağustos, 2009). Benim gibi nerdeyse 41 yıldır (6 Haziran 1969), çay içmeyen birinin gözüne çay haberinin ilişmesinin bir özelliği olmalıdır. Vardı da... Haberin sol yanında, koltuğuna oturmuş bir patron vardı. Markasını patronun soyadından alan Karali Çay’ın piyasaya yeni sürülen biri ürünü gündeme getiriliyordu. Galiba Bay Karali (aslı Kara Ali olmalı)’nin adını yazmayı unuttuk. Evet, zaten bu adı alan **Mevlana**, yani benim ad dünyamın “ikinci Mevlana”sı...

Mevlâna aslında bir ad değil, unvandır. Bugün Pakistan’da ve Hindistan’ın Müslüman kesimlerinde, asıl adlarının önünde “Mevlâna” unvanı olan pek çok bilgin var. Ancak ad bizde özelleştirilmişçesine sadece **Celeddin Rumî** için kullanılmaktadır, başkalarının adının önünde görülmez. Tıplı onun büyük eseri olan *Mesnevi* gibi... Bizim yüzlerce mesnevimiz var, hatta bir şairimiz beş mesnevi yazmışsa, bunların hepsine birden “hamse” diyoruz. Ancak bizde *Mesnevi* adı sadece **Mevlâna Celeddin Rumî**’nin eseri için kullanılmaktadır.

Arapça bir isim olan Mevlâna, “Mevlâ” kelimesi ile birinci çokluk

şahıs zamiri olan “nâ”nın birleşmesinden oluşmuş ve “efendimiz” anlamında bir kelimedir. Ancak biz de bilim dünyasında azı büyük âlim ve şeyhlere verilen bir unvan olarak kullanılmaktadır.

İşte size İslam dünyasından bazı Mevlânalar:

Mevlâna Abdullah Kırımı: Bağdat’ta ‘muvazzaf’ kâtiplerden.

Mevlâna Asafi: Şahrüh Devri şairlerinden.

Mevlâna Kâtip: Ahdî Ahmet Çelebi’nin *Gülşen-i Şuara*’sında anılan şairlerden.

Mevlâna Kemal: Hatibzade Abdülâtif’in *Latif-i Tezkiresi*’nde anılan şairlerden.

“Çay insanların yol arkadaşıdır”

Karali Çay’ın yeni çıkardığı doğal çayları iç pazardan daha çok ihracata yönelik. Çayda dünyada iki ülkenin ilaçlama yapmadan üretimi gerçekleştirdiğini, bunların da Türkiye ve Gürcistan olduğunu belirten Karali Çay’ın sahibi **Mevlana Karali**, “Zamanı geldiğinde Türk çayının değeri anlaşılacak” diyor. İyi su kullanımı ve doğru demleme tekniğiyle çayın vücutta serum gibi bir etki yaptığını savunan Mevlana Karali’ye çayın en ideal demleme tekniğini sorduk: “Öncelikle su kaliteli olacak. Bundan kasıt kireçsiz olmasıdır. Suyu arıtma da yapılabilir. Demlik porselen olmalıdır. Demin sıcak veya soğuk suyla yıkanması doğru değildir. Böyle yapılırsa dem özelliğini kaybeder. Önce su kaynatılır. Fokurdama aşamasına geldiğinde yani tam piştiğinde, porselen demliğe önce su dökülür, sonra dem konur. Yani önce dem sonra demin üzerine su boca edilmez. Bu en çok yapılan yanlıştır. Öce kaynamış su dökülür, sonra üzerine dem konur. 15-20 dakika demlenme için idealdir. Çay dibe çöktüğünde demlenme aşaması tamamdır. Mümkünse çay şekersiz ya da çok az şekerle içilmelidir. Ancak o zaman gerçek tadını alırsınız. Bardaklara da süzgeç kullanılmadan dökülmelidir. İyi demlenmiş bir çay insanda ikinci, üçüncü bardak içme isteğini uyandıran çaydır. Çayın içme saati filan da yoktur. Çay 24 saat içilir ve insanlara gün boyunca tam bir arkadaştır.”

ACI KAYBIMIZ

Mualla Evren'in kıymetli eşi,
Dr. Semha Berberoğlu ve Berna Çaycızade'nin sevgili babaları,
Doç. Dr. Uğur Berberoğlu ve Nuri Çaycızade'nin kayınpederleri,
Gökçe ve İnanç Taşkıran ve Ali Çaycızade'nin sevgili dedeleri,
1924 İstanbul doğumlu,
İstanbul Tıp Fakültesi 1949 mezunu Çocuk Doktoru

DR. MAHMUT CELELEDDİN EVREN

29 Ağustos 2009 tarihinde hakkın rahmetine kavuşmuştur.

AİLESİ

Mevlâna Kutbüddin Muhammed Yazdı: Irak hattatlarından.

Mevlâna Musannifek: Faik Reşad'ın *Eslaf*'ının birinci cildinde yer alır.

Mevlâna Şemsî: *Gülşen-i Şuârâ* yazarı Ahdî Ahmet Çelebi'nin babasıdır.

Biz bu küçük listeyi, Agâh Sırrı Levend'in *Türk Edebiyatı Tarihi*/I-Cilt-Giriş (Ankara 1973) adlı eserinin Dizin'in 609. sayfasından yola çıkarak hazırladık. Önemli ansiklopedilerin ilgili maddelerinde pek çok Mevlâna ile tanışabilirsiniz.

"Mevlâna ile konuştum" derken

laf döndü dolaştı, öbür Mevlânalara geldi. Ama biz Celeleddin Rumi'ye öyle bir sarılmışız ki başka Mevlânalara pek yaklaşmamışız. Hatta Konya adı ile Mevlâna adını birlikte hatırlatır olmuşuz. "Konyalıyım" dediğimiz zaman karşımızdaki yabancı hemen "Mevlâna" deyi-veriyor.

Size de bir yol ve sohbet arkadaşı Mevlâna diliyorum.

Not: Bazı ölüm ilanlarında görülen "M. Celeleddin" şeklindeki adlardaki "M."nin açılımı, beklenildiği gibi "Mevlâna" olmayıp **Mahmut**'tur. Konya'mızın eski doktorlarından çocuk hastalıkları uzmanı Celeleddin Evren'in ölüm ilanında tam adı **Mahmut Celeleddin** şeklinde idi. Aynı ölüm ilanında –pek rastlanılmadığı için– dikkati çeken **Semha** (Dr. Semha Berberoğlu) ismi ise "eli açık, hoşgörülü" anlamındaki Arapça kökenli **Semih** isminin müennesi/dişilidir. (*Hürriyet*, 30.08.2009)

Yine bir ölüm ilanında (*Hürriyet*, 08.08.2009) yer alan "M. Cellettin Nebil Okay"ın adındaki "M." de kuvvetle tahmin ediyoruz ki Mahmut'tur.

Aczimin Giryesi

Dilencilik...

Dilencilere yardım etmek câiz mi?..
İşte sizlere âcizâne bir yorum:
Dilenci olmadığımı şükür için,
Az-çok yardım etmeye çalışıyorum.

Ahmet Sevgi

KAŞIKÇI ALİ RIZA EFENDİ

(1883 HADİM - 1969 MEDİNE)

Ahmet ÇELİK

DOĞUMU: 1300 Hicrî, 1883 Miladi yılında, Konya'nın Hadim ilçesine bağlı Alata köyünde doğdu. Babası Abdülkerim Efendi'dir. Annesi Fatma Hanım'dır.

TAHSİLİ: Kaşıkçı Ali Rıza Efendi köyünde (Alatâda) Sıbyan Mektebine gitti, Kurra Mustafa Efendi'den Kur'an-ı Kerim ve temel dinî bilgileri öğrendi.

Hadim'de bir müddet Arapça ve İslâm ilimlerine ait ders okuduktan sonra 18 yaşında Konya'ya geldi.

HOCALARI: O devirde Konya'nın meşhur ulemasından merhum Yalvaçlı Ömer Efendi'nin derslerine devam ederek icazet aldı. Yalvaçlı Ömer Efendi'nin üzerindeki emeğini bir şiirinde şöyle anar:

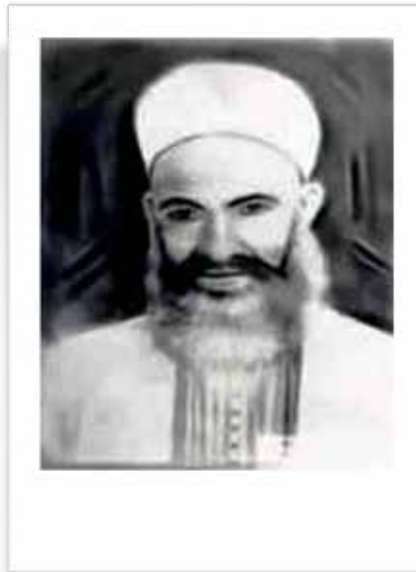
*Didim ol merkez-i ilmi bulayım
Kâmil üztadı bulub ders alayım
Giydim ayağıma yolcu mesim
Tâ gelib Konya'da aldım nefesim
Buldum anda Yalvacı Ömer'i
Sâhibü'l-fazl o vech-i kameri
Gördüm ol ehl-i fûnûn merd-i gayur
İnce tedkikatla ders okudur
Bulmuşum âni ilimde derya
Şeker armut gibi olgun güya
Hakk rızâsı idi tadrîsi ânın
Ol idi a'lemi nâs-ı zamanın
Dinledim dersini aldım nazara
Sığânuş ben de oturdum kenara
Molla Camı kitabın aldım ele
Girdim ol halka-i tadrise hele
Hem akîdeme ola deyû medar
Okudum anda Akâid le Menâr
Eyledi ilmi Berîka berrak
Ëtdi bu kalbin süveydâsmı ak*

*Hele sol Kâdî-i Beyzâvî ile
Doldu kalbim Kur'an'nın feyzi ile
etdi Berîka kitabı berrak
Okuyuncak kalbimi eyledi ak
Şol vatandaşım Veliyyüddin'den
Okudum nice kitabı andan
Mütefennin idi ol merd-i zarif
Okudum andan Şemâil-i Şerif*

KAŞIKÇILIK MESLEĞİ: Tahsiline devam ederken köyde kaşık tahta yapan Seydişehir'de Seyyid Harun türbedarı Mudanyalı Hacı Abdullah Efendi'den kaşıkçılık sanatını öğrendi.

İkmal-i tahsil ettikten sonra da bu sanatla iştiğal etmiş, hayatını kazanmış, çoluk çocuğunun rızkını da bu yolda sağlamıştır.

Ali Rıza Efendi kaşıkçılık sanatını nasıl öğrendiklerini ve talebeliğinde ilk cerre çıkışını şöyle anlatırlardı:

“Zamanımızda talebe-i ulûm, yaz tahtalarında civar kasaba ve köylere cerre çıkarlardı, hem köylüye va’z ve nasihatte bulunurlar, onların dinî bilgilerinin artmasına yardımcı olurlar, hem de maddî ve manevî istifade ederlerdi. Ben o zaman henüz kaşık yapma sanatını öğrenmemiştim, bazı maddi sınıklarım oluyordu. Ben de talebe arkadaşlar gibi bir hayvan olarak civar köylere cerre çıktım. Öteden beri memleketimizde yetişen ulemanın hemen hemen ekserisi hep böyle yetişmişler ve birçok mahrumiyetler içinde tahsillerini tamamlayabilmişlerdir. İlk gün bir iki köy dolaştım, fakat bu iş bana çok ağır, geldi, hayli sıkıldım. Beni bundan kurtarması için Allah’a dua ettim. O geceyi, o köylerden birinde geçirmiştim. Rüyamda Hazret-i Peygamber (Sallallahü aleyhi ve sellem) efendimizi gördüm: “Bir seneye kadar sen bundan kurtulacaksın” buyurdular ve bana müjde verdiler, uyandı; sabah namazının vakti olmuş, kalbimde tarif edemeyeceğim bir sevinç vardı. Hem Peygamberi rüyada görmenin şerefi, hem de verdikleri müjdenin sevinci. Fakat bu nasıl olacaktı ve bu kurtuluş nasıl tahakkuk edecekti; kestiremiyordum. O yıl derslere yine başladık, yine yaz geldi, tatil oldu, talebe dağıldı. Bu defa ben, daha önce yaptığım gibi bir tarafa cerre çıkmadım, doğru köyüme döndüm. Köyümüz ormanlık, ağacı bol, havası suyu güzel bir köydü. O sene köyümüze, tahta kaşık yapan bir usta geldi; kaşık yapıyor, köylülere satıyor, para kazanıyordu. Bana, kaşık yapma sanatını öğretmesini kendisinden rica ettim, kabul etti, kısa bir müddet sonra kaşık yapmasını öğrendim, ustamdan daha seri ve daha iyi kaşık yapar oldum. Dersler başlayıp da Konya’ya döndüğüm zaman kaşığın boyamasını da öğrendim. Bir taraftan tahsilime devam ediyor, bir taraftan da bu sanat vasıtasıyla ihtiyacımı temin ediyor, rızkımlı kazanıyordum.”

İlim tahsilini tamamladıktan sonra Alata’ya dönen Ali Rıza Efendi köyünden Kör Hafız, Küçük Ahmet, Çalık Hasan, Yusuf Efendi ve Büyük Veli gibi pek çok gence Kur’an-ı Kerim hafızlık çalışması yaptırmıştır. Bunun yanında köyümüzde bulunan kadın erkek herkes bir şekilde onun halka-i tedrisinden, ilminden ya da irfanından ve feyzinden nasiplendi.

EVLİLİĞİ VE ÇOCUKLARI:

Ali Rıza Efendi Konya’da evlendi; 4 erkek ve bir kızı oldu. Çocukları; Abdullâh Efendi (Hattat), Mustafa Runyun (eski milletvekili), İbrahim, Ahmed Muhtar ve kızı Nesibe Hanım (Avşar kasabasında)’dır

İMAMLIK: Kaşıkçı Ali Rıza Efendi uzun yıllar Konya’nın Ahmed Dede mahallesinde imam ve hatiplik etti.

ŞEYHİ: 20 yaşında tahsilde iken Seydişehirli Bostanzade adında bir Nakşî şeyhinin müridi oldu. Kırk yaşında çıktığı İstanbul yolculuğunda Şeyh Es’ad Erbili ile karşılaşmış ona bağlandı. Seyr-u sülûkünü Şeyh Esad Erbili’den tamamladı. Ali Rıza Efendi Şeyh Esad Erbili’nin Konya halifelerindendi. Tasavvufî irşad faaliyetlerine başlayan Ali Rıza Efendi Konya’yla birlikte Köyü olan Alata ve civarda bulunan Çetmi, Bolay, Avşar, Aladağ köyleri ve Başyayla başta olmak üzere Ermenek civarında müritler edindi.

MENEMEN OLAYI ÖNCESİ:

Ali Ulvi Kurucu merhum Menemen olayından önce Konya bulunan Kaşıkçı Ali Rıza Efendi’nin de aralarında bulunduğu Kelami Dergâhı Şeyhi Esad Erbili bağlılarını şöyle anlatır:

“Mevlitlerde ve sohbetlerde Kelâmî Dergâhı Şeyhi Şeyh Esad Efendi’ye mensup olan kimselerde bir cezbe hâli görülürdü. Camilerde ve meclislerde, cezbeye gelip “Allah” diye feryad edenler çok olurdu.

Esad Efendi’ye bağlı kimselerde bir vecd ve aşk hâli görülüyordu. Zikir meclisleri yapıyordu. O günlerde

Konya'da meşhur olan Zekai Efendi ve Sivaslı Derviş Ahmed'le beraber çok güzel mevlid ve kaside okuyan Karamanlı Mevlid Efendi diye bir de hafız vardı. O günlerde Konya'da askerliğini yapıyordu. (kaşıkçı)Ali Rıza Efendi'den dersli idi. Hafız Mevlid, Şeyh Esad Efendi'ye ait kasideleri okurken, her mecliste feryadlar, figanlar, ağlamalar olurdu. Bilhassa, Esad Efendi'nin:

*Gönül nûr-ı cemâlınden habîbim bir ziyâ ister
Gözüm hâk-i rehinden ey tabîbim tûtiyâ ister
Safâ-yı sîneme zulmet veren jeng-i günâhımdır
Aman ey kân-ı ihsân zulmet-i kalbim cilâ ister*

Bütün şiir dilek, tazarru, yakarış... İster, ister, ister... derken hazirun feryâd ü figân eylerlerdi. Bu meclislerde, "Aman yahu sesler sokaktan duyuluyor, gelen geçen duymasın!" diye kapılar, pencereler örtülürdü. Kaşıkçı Ali Rıza Efendi âşık, şâir bir zât idi. Yine dervişlerden olan Karamanlı Mevlid Efendi'nin kasidelerine dayanamazdı.

-Kuzum Mevlid Efendi, Şeyh Efendi'nin "Ateş kasidesini" bir okusan, der, kaside okunurken kendinden geçerdi.

Böyle bir anda Ali Rıza Efendi'nin gömleğini yırttığını bilirim. Gömleğini yırttı, sarık başından düştü... Meclisteki cemaat, kasideyi hıçkırıklarla dinlediler. Kaside meşhurdur. Hele bir beyiti vardır ki, edebiyatımızın şaheserlerinden sayılır:

Ne mümkün bunca âteşle şehîd-i aşkı gasletmek

Ceset âteş, kefen âteş, hem âb-ı hoş-güvâr âteş

O günlerde Esadilerde böyle bir aşk, heyecan ve vecd hâli vardı. Çok geçmedi. Menemen Hâdisesi diye bir vak'a zuhur etti. Ali Rıza Efendi, İsmail Efendi, Ağrılı Tevfik Efendi gibi Konya'da bilinen, sevilen birçok kimse tevkif edildiler.

HALİFELİĞİ: Ali Rıza Efendi'nin Şeyh Esad Efendi nezdinde, büyük değeri ve itibarı vardı. Konya'daki dervişlerine adeta bir tamim halinde şöyle söylediği biliniyordu:

-Ali Rıza Efendi, benim halifelerimden biri olmakla birlikte Cenab-ı Hakk'ın mahbub-i hassıdır. Binaenaleyh onu gücendiren, sade benim gönlümü kırmakla kalmaz, Allahu azimüşşanı gücendirir..."

"Mahbub-i hassıdır" sözleri, bizzat Şeyh Esad Efendi'ye ait-Bunu Ali Rıza Efendi'den de birkaç kere duymuştum. Şöyle derdi

- Şeyh Efendi hazretlerinin fakire böyle bir iltifatı vardır. ben adam olmadım o başka..."

HAPİS: Kaşıkçı Ali Rıza Efendi Hoca, Menemen hâdisesinden sonra tevkif edilmiş, birkaç ay hapisteydi. Sebep, Şeyh Esad Efendi'nin halifesi olmasıydı. Bazı kimselere, kimden tarikat dersi aldıkları sorulunca,

-Ali Rıza Hoca efendi'den, diye cevap vermişler. Bu yüzden tevkil olunmuştu.

Ali Rıza Efendi'de da "neşr-i tevhid" yüzünden zindana atıldığını; bu atılışı "sonsuz hamd" ile karşıladığını Konya'da yediği bu cezanın "yevm-i Ceza"da kendisini kurtaracağını ümid ederek şöyle demektedir:

*Cürmümüz, Hakk'ın yolunda neşr-i tevhid eyledik,
"Hak resulüdür Muhammed, rabbimiz Allah" dedik,
Pes bunun için haps olunduk canı kurban eyledik,
Nakşibendî Halidî'yiz, Es'adî'yiz Es'adi.*

Yine o bir şiirinde şöyle demektedir:

*"Rıza-i şerifini kazanmaklık için ben,
Zikrini senin kullara ilân olageldim.
Zikrini verüb Konya'da mahbuse katıldım,
Andan kaçarak şehrine iskân olageldim."*

Bir başka şiirinde;

*Huzura vardığım günde hesap etme, azap etme,
Senin zikrini neşrettim, mahkemede soruldum ben.
Kıyren, şol mubakemede soruldum inceden inceye,
Senin zikrin verip, şol Konya şehrinde, tutuldum ben.*

HİCRET: ŞAM: 1934 yılında Kaşıkçı Ali Rıza Efendi oğlu Mustafa ile birlik-1 yolunu bulup hacca gitmiş; ertesi sene, bütün ailesini alarak önce Şam'da bir sene oturduktan sonra Medine-i Münevvere'ye gelip yerleşmişlerdi. Burada Şam uleması tarafından büyük hüsnü kabul görür. Konya'da zengin olmasına rağmen, malı mülkü terk etmiş iman zenginliği ile hicret etmiş, hicretin ateşten gömleğini giymişti. Medine-i Münevvere'de yaşadığı elli yıl içinde kimseye yük olmamış; kaşık yapmakla geçinmiş; bir sene çalışarak yaptığı kaşıkları Hac mevsiminde satarak maişetini temin etmişti. Sabah namazında sonra evine gelir, evin avlusunda keserle kaşık yapardı... Yunus Emre ve Kudusî tarzında, ilâhî aşk şiirleri yazardı Basılmış iki divanı vardır. Kaşık yaparken yanında ağaçların, yongaların, talaşların arasında daima kalem kâğıt bulundurur, ilham geldiği zaman şiirlerini kayda geçirirdi.

MEDİNE: Ali Rıza efendi Medine'ye hicreti ve oradaki günlerini şöyle anlatır: "Vaktaki Medine-i Münevvere'ye hicret etme arzu ve iştiyakı bende uyandı, yine bu sanat vasıtasıyla orada da geçinebilirim, diyordum, Allah'a mütevekkil olup yola düştüm. Ümit ettiğim gibi de oldu. Medine'de de kaşık yapacak ağaç buldum. Boş zamanlarımda, dinlenme saatlerimde mütalâa ve eser yazmakla meşgul oldum. Hac mevsimleri gelince, yaptığım kaşıkları, hacca gelenlere «Medine yadigârı» diye sattım. Hacılar, Medine'de yetişen bir ağaçtan yapılmış bu kaşıkları, Medine mamulü

diye seve seve alıyorlar, memleketlerine hediye götürüyorlardı. Cenab-ı Hakk'a hesapsız hamd-u senalar olsun, burada da kaşık benim için bir medar-ı maişet oldu, geçindim gittim, kimseye muhtaç olmadım. Yıllarca önce gördüğüm rüya ve tebşirat-ı Peygamberi, Medine-i Münevvere'de de tahakkuk etti."

ALİ RIZA EFENDİ İLE HAC YOLUNDA: Ali Ulvi Kururcu hatıralarında şöyle anlatır: "Senelerce Ali Rıza Hoca efendi ile birlikte haccettik. O celalli insan, fakiri kafil reisi tayin ederdi. Kendisine: "Efendim şu menzilde inelim, konaklayalım mı; yoksa ikinci menzile mi gidelim? diye soracak olursam, "Yahu evlâdım, Resûl-i Ekrem Efendimiz, üç kimse yola çıkarsa, içlerinden birisini emir tayin etsinler, buyurmuşlar. Bu emir, bu gibi tereddütleri, itirazları kesmek, cemaati rahat ettirmek içindir. Sen nereyi münasip görürsen bizi oraya indir. Sen bizi bir çöle atacak değilsin ya! Mutlaka bir suyun başına göndereceksin Allah'ın kulu... Bir daha bana sorma yavrum..." derdi.

ALİ RIZA EFENDİ'NİN BİR DUASI: Ali Ulvi Kururcu hatıralarında şöyle anlatır: "Ali Rıza Efendi'nin son zamanlarında, hastalanmasından on gün kadar önceydi. Adanalı Hafız Hüseyin diye Medine-i Münevvere mücavirlerinden bir arkadaşımızın evinde gece sohbeti vardı. Yemekten sonra sofraya duasını Ali Rıza Hocaefendi yaptı: "Elhamdü lillâhil-lezî etamenâ ve sakana ve ervânâ ve ceale le-hümâ mahrece..." Bu duayı okudu. Ağzımdan bir kelime çıkmadı, dilimle bir şey söylemedim, Havatır olarak gönlümde şöyle bir itiraz belirdi: Mübarek Hoca Efendi, sofraya başında bu kelimeyi niye kullandı acaba? "Allah'a hamd olsun. Yediğimiz içtiğimiz şeylere çıkacak mahreçler, çıkış yolları da halk etti" demenin yeri miydi?" Allah'ım şahiddir. Sadece

gönlümden geçti, havatır olarak... Sen misin bunu söyleyen! O sabah namazında, Harem-i Şerifte sol tarafına bir sancı saplandı. Böbrek sancısı, idrara çıkamıyorum; kum varmış, tıkamış... Biraderi çağırdık, tabip getirdi... Şih Emcedü'z-Zehavî ve Celâl Hoca'nın evinde kaldıkları Doktor Halilürrahman Bey geldi. Koskoca bir semaver çay yaptırdı: "Kum böbrekten ayrılmış, indirmek lâzım. Bu çayı içecek, merdiveni inip çıkacaksın, inip çıkacaksın! Bu kumu düşürmek lâzım... Öğleye kadar, çayları içtim, merdiveni çıktım indim. Sancı, ızdırap devam etti... Dedim: "Ya Rabbi, dilimle söylemedim, gönlümden geçti. Allah'ım, yediğimiz içtiğimiz şeyler için mahreç yarattığın için hamd olsun. Bu nimetlerine de şükürler olsun. Aman ya Rabbi, ne mühimmiş bu idrar yolları... Rahat rahat, düşünmeden yeriz içeriz. Eğer her abdeste, idrara çıkmak böyle olsaydı, hayatın ne tadı kalırdı! İnsan canından beziyor..."

VEFATI: Kaşıkçı Ali Rıza Efendi'nin 29 Şevval 1388 - 18 Ocak 1969 tarihinde Medine'de Hakk'ın rahmetine kavuştu. Cennetü'l-Baki kabristanına defin edildi. 1967 yılında Kaşıkçı Ali Rıza Efendi halifelerinden Mustafa Ulu (1902-2000) hocaya bir mektup göndererek "Benim ömrüm yaklaştı, ben vefat edince (Ramazanoğlu Mahmud) Sami Efendi'ye iltihak edin" dedikten bir yıl sonra yazdığı mektupta, "Allah benim yerimi boş bırakmayacak, benim yerime sen geçeceksin" buyurunca. Kaşıkçı Ali Rıza Efendi vefatından sonra **Mustafa Ulu** irşat faaliyetlerini sürdürmüştür. Ayrıca Ermenek civarında bir başka halifesi irşad faaliyetlerini sürdürmüştür.

AHLAKI: Merhum Ali Rıza Efendi, sureten güzel, heybetli bir zattı. Bu cemaliyle beraber, ahlâkı da kemal halindeydi Şairane kal ve ha-

liyle birlikte, ciddi, boş sözü sevme-
yen, celâl sahibi bir zam... Gül renkli simasına, gözlerini kapatacak kadar gür olan kaşları, heybet hissi verirdi. Ali Rıza Efendi âşık ve cezbeli bir zat idi. Meclislerde Kuran-ı Kerim yahud kasideler okunurken ağlar, cezbelenirdi. Bulunduğu meclisleri, aşk, vecd ve cezbe hâline getiren, samimi bir kimseydi. Medine-i Münevver'e gelince, ellibeş yaşından sonra hafız oldu. O derecede ki, hatim ile teravih kıldırarak kadar hıfzını ilerletmişti. Ali Rıza Efendi'nin Ravza'da ve Ravza'ya gelip giderken, devamlı Kur'an okuduğu ve sık sık hatim indiği söylenir. Meclislerde okunan aşr-ı şeriflerin ve okunacak kasidelerin manalarına çok dikkat eder; makama münasip olanların okunmasını ister; böyle yapanlara: "Ne güzel yaptınız, Allah razı olsun" derdi. Ömrünün her anını zikirle, fikirle geçiren bir zat idi. Yurtdışına çıktıktan sonra ara sıra Alata'ya gelir köyünde çeşitli sohbetlerde bulunurdu.

ESERLERİ:

- İmdâdü'l-Mü'minin Akâ'idü'l-Müslimîn
- Necâtü'l-Mü'minin Min Ehâdisi'l-Erba'in
- İlticaname-i Rızaiyye,
- Gülzar-ı Medine,
- Rahmet Damlaları
- Dîvân-ı Rızâ-Necâti Yevmi'l-Haşri Ve'l-Cezâ

KAYNAKLAR

- Hacı Ali Demirek, Kaşıkçı Ali Rıza Efendi, Balcılar Dergisi Haziran 2009
- Kaşıkçı Ali Rıza, 40 Hadis, (Hazırlayanlar: Mahmut kanık- Fatma Z. Kavukçu), Ankara, 2006
- Kaşıkçı Ali Rıza, Rahmet Damlaları, İstanbul, 1969
- Mehmet Ali UZ, Konya Âlim Ve Velileri, Konya, 2004
- Ali Ulvi Kurucu, Hatıralar, (Hazırlayanlar: Ertuğrul Düzdağ), İstanbul, 2007

Ali IŞIK

AVUSTRALYA/SYDNEY GÜNLÜĞÜ: 9

14 Haziran/Pazartesi

Tatil fakiri olan bu ülkede bugün Kraliçe Elizabeth'in Doğum Günü Resmî Tatili imiş. Bir gün öncesinin pırıl pırıl açık havasında Mavi Dağların zirvelerine yağın mevsimin ilk karının müjdecisi insanı titreten rüzgâr bugün yok. Güneş oldukça müşfik. İnsanın içini ısıtıyor.

Oğlum havanın da güzelliğinden bahisle bu tatil gününde de istersen bir mezarlık ziyaret yapalım, diyor. Oldukça hoşuma giden bu teklife nasıl hayır, diyebilirdim ki...

Komşu bir ilçe olan Lidcombe'da olan bu mezarlık ilçenin adını taşıyor. Bütün dinlere, hatta tüm Hıristiyanlık mezheplerine ayrı ayrı düzenlenmiş oldukça büyük bir mezarlık burası. Mezarlık girişindeki krokiyi dikkatli incelemesine rağmen oğlum yolları karıştırıp Müslümanların defnedildiği bölümü bulmakta oldukça zorlanıyor(O da bizim sayemizde ilk kez ziyaret ediyormuş burasını). Onun yolunu şaşırması benim bizim işimize yarıyor tabi. Zira Hıristiyan mezarları –mezar yapıları demek daha doğru olur- hep birer sanat eseri. Mezar taşlarına karşı özel bir ilgisi olan fakir, Konya mezarlıklarında özellikle İnönü dönemine ait kimi mezar taşlarının kökenini burada tespit ediyorum.

Belediye otobüslerinin de çalıştığı mezarlık oldukça temiz ve bakımlı. Hatta yer yer burada piknik yapanlara dahi rastladık. Nihayet Müslümanlara ait bölümü buluyoruz. Uzaktan bir mescidi andıran yeşil kubbeli küçük yapı mezar kazımı için gerekli alet edevat ile defin formalitelerinin halledildiği bina imiş. Müslümanlara ait olan bölüm de oldukça bakımlı. Büyük çoğunluğu granit veya kaliteli mermerden mamul mezarlar yurdumuzdakilere oranla daha büyük ebatlı. Çoğu çiçek bahçesini andıran mezarların bazılarının üzerleri renkli taş veya cam parçacıklarıyla kaplı; bazıları da mevtalarının resimlerini taşıyor.

Mezarlarda testi, vazo gibi folklorik unsurlar da ihmal edilmemiş.

Vehhabi Arapların haricindeki bütün Müslümanlar gösterişli/pahalı mezar taşları altında yatarken, bu Arapların mezarlarında sadece küçük isim plaketleri var.

Beton yollar arasında cetvelle çizilmiş ölçülü adacıklara intizamlı olarak sıralanan mezarlar oldukça derin kazılıyormuş. Zira zaman içerisinde üzerine ikinci bir mevta daha konulabiliyormuş.

Şii mezarları çatal uçlu Zülfikar figürlerinden anlaşılıyor. İran ve Afganlılara ait mezarlara beyit nazım birimli manzumeler hakkedilmiş.

Her din ve mezhebin cenaze hizmetlerine ayrılmış ofisler birer ibadet mekânı olarak düzenlenmiş. Müslümanlarınki nasıl camiye benziyorsa, Hıristiyanlarınki de kiliseyi andırıyor.

Ölülerini yakanların bu işi gerçekleştirmek için krematoryumları yanın-

da ceset küllerinin konulduğu isim yazılı küçük çekmecelerin sıralandığı duvardan ibaret bir tür mezarlar da bu devasa mezarlık içerisinde yer bulmuş.

Mezarlık çıkışı oğlumun takip ettiği güzergâh evi hedeflemiyor gibi. Bu kez bizi nereye götürüyorsun, soruma mütebessim Sydney Olimpiyat Köyü, diye cevaplıyor. Çok geçmeden Konya'mızdakine göre oldukça büyük boyutlu bir stadyumun önünden geçip bir otoparkta aracımızdan iniyoruz. Burası irili ufaklı açık-kapalı spor salonu ve stadyumların arasında genişçe bir park. Orta yerde çocuklara ayrılmış, çeşitli aletlerin bulunduğu bölüm cıvıl cıvıl. Spor ve piknik yapanlar iç içe. İleride çok katlı bir bina. Otel olduğu buradan belli oluyor. Çocukların bisikletleriyle akrobatik gösteri yaptıkları bir tesis haricinde bütün tesisler kapalı. Bir kez daha bu tesisler Konya'mızda da olsaydı ne olurdu sanki, diye iç geçirmeden edemiyorum. Konyalı gençlerin spordaki başa-

rılarını o zaman görmeliydi bütün âlem... Güneş dinlenirken biz de evin yolunu tutuyoruz.

19 Haziran/Cumartesi

Yaşadığı şehri işlerinden arta kalan zamanlarda babasına fazlasıyla tanıma arzusundaki oğlum, yurda dönüş

için artık saatleri saydığımız günde kendisinin de bir gün önce gördüğü Sydney'nin en eski evlerinden birine götürüyor. Evin caddeye açılan bahçe kapısının sağ tarafındaki büyükçe taş tabelada kabartma yazı ile "Oatlands Hause 1823" yazısı evin adı, yapıldığı yöreyi ve evin yapılış tarihini belirtiyor. Saatte 5 km'lik hız sınırlandırmasıyla geniş golf sahalarının arasından geçerek eve ulaşıyorsunuz. Ev, Kaptan Percy Simpson'un eyalet valiliği sırasında yapılmış. İkinci katı sonradan, 1840 yılında, eklenmiş. Sadece mutfak kısmı orijinal kalmış. Adını İngiltere'deki Oatlands Park'tan alan ev günümüzde lokanta ve düğün salonu olarak hizmet verdiği için tefrişi bu amaca uygun yapılmış. Bulunduğu konumun dışında duvarlarını süsleyen birbirinden güzel tablolar kadar bana ilginç gelmiyor bu ev.

*

Avustralya'da bulunduğum müddette, gününde sıcaklığı aldığım, ancak yayımı, fakirin Konya Ansiklopedisi mesaisinin yoğunluğu sebebiyle neredeyse sene-i devriyesini bulan bu notları, her insanımıza dilettiği anda, dilettiği ülkeye seyahate çıkabilme imkânları sunan müreffeh bir ülke temennisiyle sonlandırıyorum.

-Bitti-

